

Handläggare
Anna Palén
Telefon: 08 508 15 029**Till**
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2023-05-25

Skrivelse om allvarliga brister i samhällsvården av barn och unga.

Svar på skrivelse från André Nilsson och Ann Fridner (L)

Förvaltningens förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Skrivelse har inkommit till stadsdelsnämnden för beredning. Skrivelsen inkom 2023-02-23 från Andre Nilsson och Ann Fridner (L) och rör frågor om allvarliga brister i samhällsvården av barn och unga.

Andre Nilsson och Ann Fridner (L) har mot bakgrund av kritik som Justitieombudsmannen nyligen riktat mot Statens institutionsstyrelse (SiS) överlämnat frågor till förvaltningen att besvara.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har yttrat sig i ärendet och föreslår till nämnden att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Skrivelse har inkommit till stadsdelsnämnden för beredning. Skrivelsen inkom 2023-02-23 från Andre Nilsson och Ann Fridner (L) och rör frågor om allvarliga brister i samhällsvården av barn och unga.

Ärendet

I skrivelsen tar André Nilsson och Ann Fridner (L) upp att Justitieombudsmannen nyligen riktat allvarlig kritik mot Statens institutionsstyrelse (SiS). I sin kritik lyfter JO fram att den platsbrist som varit ett faktum en längre tid inte bara kvarstår, utan faktiskt förvärrats utav SiS åtgärder. Vidare framkommer att kvaliteten på samhällsvården i sig är högst undermålig. André Nilsson och Ann

Fridner (L) framhåller att kritiken inte kan beskrivas som något annat än ett haveri för samhällsvården av barn och unga i Sverige.

Det framgår av skrivelsen att Liberalerna i Stockholms stad ett flertal gånger de senaste åren påtalat problemen och krävt åtgärder både för att komma till rätta med den undermåliga kvaliteten i samhällsvården av unga men även den akuta platsbristen på SiS. Utifrån den senaste tidens mycket grova våldsdåd i Stockholm där flertalet misstänkta är under 18 år och dessutom ofta placerade som rymt från HVB-hem, på grund av brist på SiS-platser, understryker André Nilsson och Ann Fridner (L) hur akut behovet blivit. Den bristande kvaliteten på vården under tiden på SiS menar André Nilsson och Ann Fridner (L) även bidra till att de som väl får en plats inte ges rimliga förutsättningar att lämna ett kriminellt liv.

Skrivelsen avslutas med följande frågeställningar till förvaltningen att besvara:

1. Vilka konsekvenser har de stora brister som JO identifierat på SiS fått för stadsdelen, både vad gäller brister på platser och bristerna i kvalitet?
2. Hur har kösituationen till SiS sett ut i stadsdel senaste åren samt nu efter årsskiftet?
3. Finns det ungdomar som stadsdelen haft som skulle behövt SiS-placering men som fått vänta eller inte kunnat få det?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ och familjestöd. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet 2023-05-17.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ska insatser inom socialtjänsten för barn och unga göras i samförstånd med den unge och dennes vårdnadshavare. Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Med barn avses varje människa under 18 år. Ett barn eller ungdom som utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende kan beredas vård enligt 3 § LVU (lag med särskilda bestämmelser om vård av unga). De sociala tvångslagarna skall användas undantagsvis, i situationer när samtycke inte kan uppnås, men socialtjänsten ändå bedömer att vårdbehovet är så stort att det blir nödvändigt med vård. Hur vården ska ordnas och var den unge ska vistas under vårdtiden bestämmer

socialnämnden. Om den unge behöver stå under särskilt noggrann tillsyn kan socialnämnden besluta att den unge ska vistas i ett särskilt ungdomshem. Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvarar för de särskilda ungdomshemmen och ska efter socialnämndens beslut anvisa en plats i ett sådant hem. I akuta situationer ska det ske omedelbart.

SiS har 21 särskilda ungdomshem med cirka 730 platser för akutplacering, utredningsplacering och behandlingsplacering. De flesta platserna är låsbara.

Förvaltningen har de senaste fyra åren och fram till dagens datum haft fem ungdomar aktuella för placering på SiS, varav en av ungdomarna varit aktuell för placering på SiS vid två tillfällen. Det har alltså handlat om totalt sex tillfällen då förvaltningen de senaste fyra åren ansökt om placering på SiS. Vid samtliga tillfällen har ansökan handlat om en akutplats.

I ett av ärendena är det oklart exakt hur många dagar den enskilde väntade på anvisad plats. Den enskilde var häktad vid tillfället för ansökan och var fortsatt häktad en längre period därefter. Hen placerades sedermera i ett HVB-hem. Förvaltningen har inte fullt ut kunnat klarlägga om anledningen till att den enskilde placerades i HVB-hem berott på att det dröjt att bli anvisad plats på SiS, eller om bedömningen av hur behovet av vård skulle tillgodoses ändrats. I ett annat ärende tog det 52 dagar från ansökan till anvisad plats. I samband med att plats anvisades var den unge avviken varpå det dröjde ytterligare 20 dagar tills vården påbörjades. Vid tre tillfällen har det dröjt i genomsnitt fyra dagar från ansökan tills plats anvisats och vid ett tillfälle har plats anvisats direkt. Förvaltningen har i dagsläget inget barn eller ungdom i kö för placering på SiS.

Det låga antalet placeringar på SiS bedöms delvis vara ett resultat av de teambaserade och familjeorienterade arbetssätt som förvaltningen arbetar utifrån. Olika funktioner inom förvaltningens socialtjänst utreder behoven tillsammans med familjerna, och tillsammans planerar för hur de kan tillgodoses i och runt hemmiljön.

När det är aktuellt med en placering, under pågående placering och inför hemgång eller flytt till eget boende kopplas familjeenhetens placeringssamordnare in i ärendet. Placeringsamordnaren stöttar socialsekreterarna med det praktiska runt en placering i syfte att frigöra tid till det sociala arbetet med den unge och dennes familj. Placeringsamordnaren har det samordnade ansvaret för placeringen, söker placering och matchar aktuell plats med den unges behov av stöd och följer i kontakt med vårdgivaren upp placeringen utifrån avtalet med leverantören. Placeringsamordnaren ingår även i olika tvärprofessionella arbetsgrupper, bland annat för stadens kommande upphandling av jourhemsinsatser, i det nationellt övergripande

samverkansforumet som SiS nyligen har initierat, och i pågående skolsamordnarprojektet som socialförvaltningen håller i. Placeringsamordnarfunktionen bedöms frigöra tid för värdeskapande förändringsarbete samtidigt som den bidrar till att öka förutsättningarna för att säkerställa att barn och ungdomar placeras där deras behov som bäst kan tillgodoses och att de under placeringen får det stöd och den hjälp som de har rätt till.

JO har i sin kritik uttalat att SiS haft svårigheter att uppfylla sin lagstadgade skyldighet att anvisa akutplatser. Förvaltningen delar bilden om att SiS har svårigheter att omedelbart erbjuda dessa. De senaste fyra åren har förvaltningen vid totalt sex tillfällen ansökt om akutplats på SiS och vid ett tillfälle har SiS omedelbart kunnat tillgodose detta.

Konsekvenser har varit att socialtjänsten i avvaktan på plats på SiS särskilda ungdomshem istället fått lösa den akuta situationen för den unge på annat sätt, i vissa fall genom lösningar som fullt ut inte kunnat tillgodose det vårdbehov som den unge bedömts ha. Det har då, i vissa fall, fått konsekvenser att ungdomar i behov av vård på SiS har avvikit och att vården därmed blivit fördröjd. Förvaltningen delar uppfattning om att det är mycket bekymmersamt att ungdomar som bedömts ha behov av vård på SiS ungdomshem behövt stå i kö till en plats. Särskilt med hänsyn till att dessa ungdomar lever i en situation, med påtagliga risker för liv och hälsa som en placering på ett särskilt ungdomshem syftar till att skydda dem från, är särskilt utsatta. Platsbristen i SiS ungdomshem riskerar att leda till att barn och unga inte får den vård som de är i behov av och har rätt till, vilket kan få långtgående negativa konsekvenser för enskildas liv och hälsa. I dessa fall står förvaltningens socialtjänst i nära kontakt med SiS placeringsenhet parallellt med andra aktörer och samarbetsparter som får stötta upp med andra insatser, insatser i form av exempelvis HVB-hem, förstärkt jourhem eller behandlingsfamilj.

Utifrån att förvaltningen de senaste åren haft ett relativt litet antal SiS placeringar bedömer förvaltningen att underlaget är för tunt för att kunna dra några större slutsatser vad gäller eventuella brister i kvaliteten på SiS. Förvaltningen håller dock med om att en starkt samverkan mellan SiS, kommuner, regioner och rättsväsendet är nödvändigt för att förbättra samverkan genom hela vårdkedjan. Den samverkan som SiS har initierat på nationell nivå och som förvaltningen deltar vid är en god start för att stärka samverkan samtidigt som ytterligare arbete behöver göras för att komma åt fler av de brister som JO nämner.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningens statistik som rör barn och unga i behov av vård på SiS särskilda ungdomshem visar inte på några större könsskillnader. Inte heller några större skillnader mellan könen går att utläsa från statistiken vad gäller tiden för när ansökan om plats skickats till SiS och plats anvisats.

Även om förvaltningen av sin statistik inte kan dra några större slutsatser avseende skillnader mellan kön så är det av vikt att fortsätta beakta ett jämställdhetsperspektiv i frågor som rör alla delar av samhällsvården. Föråldrade föreställningar och normer kan annars påverka handlägningsförfarandet, de insatser som ges och på vilket sätt dessa genomförs.

Förvaltning föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på skrivelsen.

Karin Bülow
Stadsdelsdirektör

Bilagor

1. Skrivelse från André Nilsson och Ann Fridner (L) angående brister i samhällsvården av barn och unga

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Stadsdelsdirektör	2023-05-08